

महाराष्ट्र शासन.

ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक यग्रावि २००९/प्र.क्र. ११४/पंरा-६ (४७),
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक २७ ऑगस्ट, २००२.

प्रस्तावना :-

यशवंत ग्राम समृद्धी योजनेचा मुख्य उद्देश नियोजनामध्ये, ज्यांच्यासाठी योजना राबवावयाच्या आहेत त्यांचा, म्हणजेच गांवक-यांचा सहभाग वाढवून निर्णय प्रक्रियेत. त्यांना सक्रीय केल्यास योजना यशस्वी होण्यास मदत होईल व लोकशाहीचे बीज तसेच राज्यातील विकास कामांची माहिती प्रत्यक्षात गांवापर्यंत पोहोचेल व ज्या कामांची खरोखरच गरज आहे व जे काम प्राधान्याने करणे आवश्यक आहे अशी कामे गांव पातळीवर घेऊन खं-या अर्थाने गांवामध्ये लोकांच्या सहभागातून ग्राम समृद्धी करावी असा आहे.

सध्याच्या नियोजनाची कार्यपद्धती :-

सध्याच्या नियोजन प्रक्रियेत निधी वितरण व गांवाला आवश्यक सुविधा याचा निर्णय जिल्हा स्तरावर / मंत्रालय स्तरावर होत असतो. या पद्धतीमुळे प्रत्येक गांवाची गरज लक्षात घेऊन कामाचे नियोजन होत नाही. त्यामुळे स्थानिक लोकांचा त्या योजनेत सहभाग / स्वारस्य नसते. कारण त्या मालमत्तेवर त्यांचे स्वामित्व नसते. हा सहभाग घडवून आणण्यासाठी व विकासाच्या कामात लोकांचा सहभाग घेण्यासाठी व गांवातील सार्वजनिक मालमत्तेची देखरेख लोकांनी करावी, त्याची जबाबदारी घ्यावी यासाठी नियोजनात त्यांचा सहभाग आवश्यक आहे.

सध्या गांवातील कामे बाहेरील कंट्राटदारांमार्फत किंवा बरिष्ठ कार्यालयामार्फत कंट्राटदार नेमून केली जातात. त्यामुळे गांवातील लोकांचे त्या कामाच्या दर्जावर लक्ष नसते. मोत्र, जर हेच काम गांवाने स्वतःचे म्हणून केले तर ते व्यवस्थितपणे व बेळंदा-पूर्ण होऊ शकेल.

यासाठी शासनाच्या सदर ग्राम समृद्धी योजनेद्वारे गांवाच्या नियोजनात लोकांचा सहभाग वाढविणं, निर्णय प्रक्रियेत त्यांचा सहभाग वाढविणे, ग्राम सभेचे माहत्व वाढविणे, लोक वर्गांनीद्वारे निधी उपलब्ध करणे व लोकांनी योजनेचा सामाजिक आढावा घेणे (Social Audit) या बाबी अंतर्भूत आहेत.

शासन निर्णय

१. महाराष्ट्र शासनाने ऑक्टोबर, २००० मध्ये ७३ वी घटना दुरुस्ती लक्षात घेऊन सनेच्या विक्रीदीकरणावर भर देकल १. प्रशासकीय विभागांच्या सुमारे १२४ योजना जिल्हा परिषदांलडे हस्तांतरित केलेल्या आहेत. महाराष्ट्रात पंथायती राज तीन स्तरावरून राबविले जात आहेत. त्यात

जिल्हा परिषदा, पंचायत समित्या व ग्राम पंचायती या संस्थांचा समावेश आहे. या तीनही संस्थांना बळकट करण्याच्या मुळ्य हेतू या विक्रेदीकरणामध्ये अभिप्रेत आहे. याच उद्देशाने आता महाराष्ट्र शासन सन २००२ - २००३ या आर्थिक वर्षापासून राज्यात "यशवंत ग्राम समृद्धी" योजना गबविण्यास मान्यता देत आहे.

२. निधीची उपलब्धता

सदर योजना नवीन योजना म्हणून अर्थसंकल्पात अंतर्भूत करण्यात आली असून, ग्राम विकास विभागामार्फत नवीन लेखाशिर्ष उघडून आवश्यक निधी उपलब्ध करून देण्यात आला आहे. यशवंत ग्राम समृद्धी योजनेतर्गत जी कामे प्रत्येकी रुपये १०.०० लाखांच्या आंत आहेत, अशाच कामांचा अंतर्भाव करण्यात येईल. एका ग्राम पंचायतीला एका आर्थिक वर्षात जास्तीत जास्त दोन योजना गबविता येतील. ग्राम सभेने याबाबत चर्चाहारे गावांसाठी आवश्यक व तातडीचे प्रकल्प प्राधान्याने हाती घ्यावयाचे आहेत.

३. निधी बाटप

यशवंत ग्राम समृद्धी योजनेतर्गत प्राप्त निधी जिल्हा परिषदेमार्फत परस्पर पंचायत समिती व ग्राम पंचायतीना देण्यांत येईल. शासनाने ठरवून दिलेल्या सुत्राप्रमाणे उपलब्ध निधीचे बाटप केले जाईल. तसेच गावाने १५ टक्के लोक वर्गणीची रक्कम जमवून ती पंचायत समितीकडे जमा केल्यावर शासनाकडून अनुदान बाटप करण्यात येईल. मात्र दलित वस्त्यांमधून लोक वर्गणी १० टक्के जमा करण्यात येईल. प्रकल्प / योजनेसाठी आवश्यक निधी ४० : ४० : २० या प्रमाणात ग्रामपंचायतीना उपलब्ध करून दिला जाईल.

योजना गबविण्यामध्ये शासनाने उपलब्ध करून दिलेल्या निधीबोरवरच १५ टक्के जांकवर्गणी आवश्यक असल्याने ज्या गावांमध्ये नियोजनाचा आराखडा करण्यास एकमत होणार नाही, किंवा ग्राम सभेस किमान ४० टक्के सदस्य (प्रत्येक बॉर्डमधील) उपस्थित गाहणार नाहीत व जी गावे प्रस्तावित कामास आवश्यक निधीच्या १५ टक्के लोक वर्गणी (मात्र दलित वस्त्यांमधून १० टक्के लोक वर्गणी) म्हणून जमा करणार नाहीत, त्या गावांचा समावेश या योजनेमध्ये करता येणार नाही. त्याचप्रमाणे जे गांव उपलब्ध निधीचा वापर करणार नाही, तो निधी ऑफ्टोबर - नोंकेबरमध्ये आढावा घेऊन इतर गावांच्या कामासाठी उपलब्ध करून दिला जाईल. ग्राम सभेच्या शिफारशीनुसार व कामाचा दर्जा पाहून अंतिम देयक अदा करण्यात येईल.

४. ग्राम सभेची जबाबदारी

ग्रामपंचायतीने, यासाठी ग्रामसभेची बैठक आयोजित करणे बँधनकारक करण्यात येत आहे. सदर सभेत ग्राम सभेने खालीलप्रमाणे कार्यवाही करणे आवश्यक आहे :-

- १) २००२ ते २००३ या वर्षाचा ग्राम विकासाचा सर्व समावेश आराखडा तयार करणे,
- २) नियत्रणासाठी स्थापन करावयाच्या समित्यांचे अध्यक्ष / उपाध्यक्षांची निवड ग्राम

सभेच्या मान्यतेने करावी. प्रत्येक कामासाठी एक समिती असावी. त्यात ४० टक्के महिला व नियमानुसार अनुसूचित जाती / जमार्तीसाठी प्रतिनिधीत्व असावे. त्याचप्रमाणे ग्राम पंचायतीचे ५० टक्के सदस्य या समितीवर सदस्य म्हणून राहतील.

- ३) प्रत्येक योजनेस प्रशासकीय मान्यता ग्रामसभा देईल. तांत्रिक मान्यता मात्र यांच्य स्तराबरुन घेण्यात यावी (विहित नियमानुसार)
- ४) एखाद्या योजनेसाठी उदा. शाळा खोल्या, अंगणवाडी बांधकाम याबाबत असलेले संकल्प चित्र (टाईप प्लैन) मान्य आराखडा, ग्राम सभेस बदलता येईल. मात्र, वित्तीय मर्यादेपेक्षा अधिक खर्च करता येणार नाही. म्हणजेच, उपलब्ध मान्य निधीमध्येच हे काम करावे लागेल,
- ५) कामाचे नियोजन - आराखडे तयार करून घेण्याची जबाबदारी ग्राम सभेकडे राहिल. यासाठी खाजगी तजांची नेमणूक केल्यास, त्याला प्रकल्प खर्चाच्या एक टक्का पर्यंत किंवा जास्तीत जास्त रु. १०,०००/- यापैकी जे कमी असेल इतके मानधन देण्याचे अधिकार ग्रामसभेस राहतील व हा खर्च योजनेच्या खर्चात अंतर्भूत करता येईल.
- ६) कामावर तांत्रिक देखरेख ठेवण्यासाठी रु. १०००/-दरमहा मानधनावर पदवीधर अभियंत्यांदी नेमणूक जास्तीत जास्त दोन महिन्यांसाठी ग्राम पंचायतीस करता येईल व हा खर्च योजनेच्या खर्चात अंतर्भूत करता येईल.

या ग्राम सभेस गट विकास अधिकारी वा त्यांचा प्रतिनिधी यांची उपस्थिती आवश्यक आहे. त्यांनी शासनाच्या यशवंत प्राम समृद्धी योजनेची संकल्पना गांवक-यास समजावून सांगावयाची आहे व गांवाच्या आवश्यकतेनुसार घ्यावयाच्या कामाची मंजुरी तसेच निधी, कार्यवाहीचे निदेश देणे आवश्यक आहे, याची जबाबदारी ग्रामसेवक व गट विकास अधिकारी यांची राहिल. ग्राम सभेच्या बैठकीचे निमंत्रण लेखी स्वरूपात प्रत्येक घरापर्यंत पोहोचविणे, ही ग्राम सेवकांची जबाबदारी राहील. स्थानिक पातळीवर ग्रामपंचायतीने लोक वर्गणीच्या स्वरूपात किमान प्रती माणसी रुपये ५/- जमिविले असतील तर ग्रामपंचायतीने ग्रामसभा निमंत्रित करावी व त्या बैठकांसाठी घ्यावयाच्या कामाशी संबंधित शासकीय अधिकारी उपस्थित रहातील.

५. योजनेअंतर्गत घ्यावयाची कामे :-

या योजनेअंतर्गत प्रामुख्याने खालील प्रकारची कामे घेण्यात यावीत :-

- १) पंचायत राज संस्थांच्या शाळांसाठी शाळा इमारती, क्रिडांगण, काटेरी तारांशिवाय कुपणे.
- २) अंगणवाडी इमारती.
- ३) ग्रामपंचायत कार्यालये (सर्व शासकीय कर्मचा-यांच्या कार्यालयासहीत),
- ४) गावांतर्गत रस्ते व गटारे,
- ५) दहन व दफन भूमी,
- ६) बस थांबा शेड,

- ७) गाव व बाड्यांच्या रस्त्यांवरील विद्युतीकरणाची कामे,
- ८) वाचनालय, व्यायामशाळा, सार्वजनिक सभागृह,
- ९) लघुसिंचन कामे,
- १०) होड्या व बाहतुक माध्यमे खरेदी,
- ११) पाळणा घरे व डं कंअर सेंटर्स,
- १२) दुगस्ती व देखभाल,
- १३) अन्य कोणतेही काम.

बांधकामाव्यतिरिक्त उत्तर कामे

- १४) शिक्षण प्रक्रियेत सुधारणा राबविणे विषयक कार्यक्रम इत्यादी.

सर्वसाधारणपणे रस्त्यांची कामे करताना रस्त्यांच्या कामाबरोबरच पाण्याचा निचरा होण्यासाठी गटारांची तरतूद अत्यावश्यक असते. काही कारणामुळे गटाराचे काम होऊ शकले नाही तर केलेला रस्ता कार्यक्रम राहू शकणार नाही. त्या दृष्टीने एकाच अंदाजपत्रकात गटारासह रस्त्याचे कामाची तरतूद वरावी. मात्र काही प्रकरणी रस्त्याचे काम झाले असेल परंतु गटाराचे काम झाले नसेल अशा निवडक प्रकरणासाठी गटाराचे काम स्वतंत्रपणे घेण्यात यावे. रस्ते आणि गटारांचे उक्तित काम करताना आधी गटाराचे काम व मग रस्त्याचे काम अशाच क्रमाने काम करण्यात यावे. गटारातील पाणी पुढे नैसर्गिक नाला / ओढ्यात मिळेल, वाटेत तुंबुन राहणार नाही याबाबत दक्षता घेण्यात यावी. रस्त्याचे काम करताना खडीकरणाचे काम त्यात अंतर्भूत असावे या दृष्टीने नियोजन विभाग शासन निर्णय क्रमांक रोहयो १०११/प्र. ६६/रोहयो-६, दिनांक ८ ऑगस्ट २००० नुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

बस थांबे बांधावयाची आहेत अशी ठिकाणे, रस्त्यांची रुंदी जिथे पुरेशी आहे अशाच उक्ताणी प्रस्तावित करावी. पुरेशी रुंदी उपलब्ध नसल्यास अतिरिक्त रुंदीसाठी आवश्यक जमीन दानपत्राच्या माध्यमातून मिळविण्याचे प्रयत्न करावे. अतिरिक्त रुंदीसाठी भराव करूनच बस थांबे बांधण्यात यावेत जेणेकरून थांब्यावर बस उभी असताना मुख्य रस्त्याची धवफट्टी अन्य बाहतुकीसाठी उपलब्ध राहिला व खोळवा होणार नाही. सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या रस्त्यावर बस थांबे इत्यादी बांधावयाचे असल्यास सार्वजनिक बांधकाम विभाग / जिल्हा परिषद याची आवश्यक तो पूर्वप्रवानगी घेण्यात यावी.

नवीन लघुसिंचन कामे प्रस्तावित करताना अस्तित्वात असलेल्या योजनांच्या जल उपलब्धतेवर विचित्र परिणाम होणार नाही याची खात्री करणे आवश्यक आहे. सदर नवीन नघुपाटबंधारे योजना प्रस्तावित करण्यापूर्वी जल नियन्तीबाबत पाटबंधारे विभागाकडून तपासणी करून घ्यावी व नंतरच नवीन योजनेला मंजूरी घेण्यात यावी.

इ. खालील प्रकारची कामे या योजनेत समाविष्ट करता येणार नाहीत :-

- १) स्मारक, शिल्पे, कमानी, प्रवेशद्वार, पुतळे, बांधकाम व त्यासाठी लागणारे कडे.

- २) मंदिर, मशीद, चर्च, इतर कोणत्याही प्रकारच्या धार्मिक स्थळांची बांधकामे,
- ३) धार्मिक स्थळांसाठी सभामंडप,
- ४) खाजगी माध्यमिक / उच्च माध्यमिक शाळा व महाविद्यालय यांच्या इमारती,
- ५) वैद्यकितक लाभांची कामे.

७. या योजनेच्याअंमलबजावणीमध्ये ग्रुटी राह नवेत म्हणून खालीलप्रमाणे निवेश देण्यांत येत आहेत :-

- १) तालुक्याच्या प्रत्येक विभागाच्या प्रमुख अधिका-यांनी १०० टक्के कामांची नपासणी करणे बंधनकारक राहील,
- २) आपल्या अधिष्ठपत्याखालील क्षेत्रीय तांत्रिक कर्मचा-यांच्या व प्रशासकीय अधिका-यांच्या कामावर नियंत्रण ठेवणे व साप्ताहीक आढावा घेणे,
- ३) अपेक्षित अंदाजपत्रकांना विहीत कालावधीमध्ये तांत्रिक मंजूरी देण्यासाठी संबंधित विभाग प्रमुखांनी आढावा घेणे आवश्यक आहे,
- ४) ग्राम पंचायतींनी लोक वर्गांनी भरणा केल्या असल्यास मुख्य कार्यकारी अधिकारी / गट विकास अधिकारी अथवा इतर प्राधिकृत अधिकारी यांनी संदर योजना अग्रक्रमाने मंजूर करावा.
- ५) या योजनेची अंमलबजावणी प्रभावीपणे होण्यासाठी व त्याबाबत कोणत्याही प्रकारे अनियमितता होऊ नदे म्हणून ज्या अधिका-यांवर / कर्मचा-यांवर अंमलबजावणीचे काम सोपविण्यांत आले असेल त्या अधिका-यास / कर्मचा-यास संपूर्णपणे जबाबदार धरण्यांत येईल.
- ६) वर नमूद वा हस्तांतरित योजनापैकी, जी कामे संबंधित विभागाकडे सध्या आहेत, ती पूर्ण होईपर्यंत त्यांच्याकडे राहतील. ग्राम विशिष्ट कामे या योजनेतर्गत घेतली जातील.
- ७) या योजनेखाली पंचायत समितीने गावनिहाय एकत्रित आराखडा तयार केल्यानंतर गट विकास अधिकारी यांनी पंचायत समिती अंतर्गत च्यावयाच्या योजना, जमा करण्यांत यावयाची लांकवर्गणी व आवश्यक शासकीय अनुदान याबाबतची माहिती मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना सादर करावी.
- ८) मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी गट विकास अधिका-यांकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावाची एकत्रित माहिती व प्रत्यक्ष झालेल्या खार्डबाबतची माहिती शासनास पाठवावी.
- ९) यशवंत ग्राम समृद्धी योजनेअंतर्गत प्राप्त झालेला निधी व खार्डाचा स्वतंत्र हिंगोब ठेवण्यांत यावा.

८. समित्या

आसनाच्या महत्वाकांक्षी यशवंत ग्राम समृद्धी योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये गैरप्रकार होऊ नवेत व योजना गतिमान काढी यासाठी राज्य पातळी, जिल्हा पातळी व तालुका पातळीवर पुढीलप्रमाणे समित्या स्थापन करण्यास शासन मान्यता देत आहे :-

(अ) राज्यपातळी

१)	मा. मुख्यमंत्री	अध्यक्ष
२)	मा. मंत्री, ग्राम विकास	उपाध्यक्ष
३)	मा. राज्यमंत्री (ग्राम विकास)	सदस्य
४)	मा. मुख्य सचिव	सदस्य
५.)	प्रधान सचिव (विन)	सदस्य
६.)	प्रधान सचिव (नियोजन)	सदस्य
७.)	संबंधित खात्याचे सचिव (आवश्यकतेनुसार आमंत्रित)	सदस्य
८.)	सचिव, ग्राम विकास	समन्वयक

(ब) जिल्हा पातळी

१)	जिल्ह्याचा पालकमंत्री	अध्यक्ष
२)	अध्यक्ष, जिल्हा परिषद	उपाध्यक्ष
३)	जिल्ह्यातील सर्व आमदार/खासदार	सदस्य
४)	जिल्हा परिषदेमधील सर्व विषय समित्यांचे सभापती	सदस्य
५)	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	सदस्य
६)	संबंधित खात्याचे विभाग प्रमुख	सदस्य
७.)	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत)	समन्वयक

(क) तालुका पातळी

१)	विधानसभा / विधान परिषद सदस्य (ज्या लोक प्रतिनिर्धार्या भतदार संघाचा जास्त भाग यांता असेल असे)	अध्यक्ष
२)	सभापती, पंचायत समिती	उपाध्यक्ष
३)	संबंधित पंचायत समितीचे, जि.प. सदस्य	सदस्य
४.)	तालुका पातळीवरील संबंधित खाते प्रमुख	सदस्य
५.)	गट विकास अधिकारी	समन्वयक

जिल्हा व तालुका पातळीवरील समित्या अनुकमे संबंधित विभागीय आयुक्त व संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी तात्काळ स्थापन कराव्यात.

९. प्रशिक्षण

यशवंत ग्राम समृद्धी योजनेची अंमलबजावणी योग्यारित्या व अधिक प्रभावीपणे होण्याकरिता ग्राम पातळीवर, तालुका पातळीवर तसेच जिल्हा व विभागीय पातळीवर अधिकारी व पदाधिकारी यांना आवश्यक प्रशिक्षण देणे जहरीले आहे. या कार्यक्रमाचा तपशील स्वतंत्रपणे ठरविण्यात येईल. या प्रशिक्षणात विशेष नियोजन तंत्र व योजनेत साहभागी होण्याचे प्रशिक्षण याचाही समावेश असेल.

१०. प्रसिद्धी

या कार्यक्रमास मोठ्या प्रमाणावर प्रसिद्धी देणे आवश्यक असल्याने वर्तमानपत्रे, दूरचित्रवाणी व आकाशवाणी या मुख्य प्रसिद्धी माध्यमामार्फत योजनेची प्रसिद्धी करण्यात यावी. प्रत्येक गांवी योजनेची पोस्टर्स व माहितीदर्शक फलक दर्शनी भागावर लावण्यात यावेत. तालुका पातळीवर सर्व शासकीय, निम शासकीय कार्यालये, सहकारी संस्था, एस.टी. थांबे, बँका व विविध महत्वाच्या ठिकाणी योजनेची माहिती प्रकाशित करण्यात यावी. यासाठी योजनेकरिता, उपलब्ध निधीच्या एक टक्का इतका निधी रखीव ठेवण्यात येईल. त्यातील जिल्हा परिषदेच्या संपूर्ण कार्यक्षेत्रात उपलब्ध निधीच्या अर्धा टक्का निधी जिल्हा परिषदांना प्रसिद्धीसाठी शासनाच्या मान्यतेने खाच करता येईल. उर्वरित निधी शासन स्तरावरुन योजनेच्या प्रसिद्धीसाठी खर्च करण्यात येईल.

यशवंत ग्राम समृद्धी योजनेच्या प्रसिद्धीसाठी माहिती व जनसंपर्क महासंघालयाने दूरदर्शन व आकाशवाणीच्या स्थानिक अधिका-याशी संपर्क साधून कार्यक्रमांना पुरेशी प्रसिद्धी घावी.

११. योजनेचे मूल्यमापन व अहवाल

योजनेच्या यशस्वी मूल्यमापनाकरिता व आढावा घेण्यासाठी विविध पातळीवरील समित्यांच्या साधारणतः खालीलप्रमाणे बैठका घेण्याचे निदेश देण्यात येत आहेत :-

- १) राज्य पातळीवर दर तीन महिन्यांनी,
- २) जिल्हा पातळीवर प्रत्येक महिन्याच्या पहिल्या गुरुवारी,
- ३) तालुका पातळीवर प्रत्येक महिन्याच्या पहिल्या बुधवारी,
- ४) ग्राम पंचायत पातळीवर दुस-या व चौथ्या शुक्रवारी.

या सर्व आढाव्याचा एकत्रित गोषवारा करून तो शासनास प्रादर करण्याची जबाबदारी गट विकास अधिकारी व मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांची गळील. शासनाचा प्रस्तुत शासन निर्णय मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी त्यांच्या जिल्हयातील सर्व अधिकारी व ग्राम पंचायतीच्या निर्दर्शनास आणावा. या योजनेची यशस्वी अंमलबजावणी करणा-या गावांना पारितोषिके देण्याबाबत स्वतंत्रपणे योजना जाहीर करण्यात येईल. ही योजना राज्यात सन २००२-२००३ या आर्थिक वर्षापासून शब्दवावयाची आहे. योजना शब्दविण्याचे बेळापत्रकदर्शक विवरणपत्र सोबत जोडले आहे.

१२. या योजनेवरील खर्च मागणी क्र.एल-३, २५१५-इतर ग्रामीण विकास कार्यक्रम-८००-इतर खर्च (६) यशवंत ग्राम समृद्धी योजना (२५१५०८२९) (योजनातंतर्गत) या

लोखाशिर्षाखाली सन २००२-२००३ या अर्थिक वर्षासाठी करण्यांत आलेल्या तरतुदीतून करण्यांत याचा.

हे आदेश शासनाच्या विनं विभागाच्या अनौपचारिक रांदर्भ क्रमांक : ८६८/०२/व्यय १५, दिनांक २३-७-२००२ नुसार व नियोजन विभाग व इतर संबंधित विभागांशी विचारविनिमय करून त्याच्या सामितीने निर्गमिते करण्यांत येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(एम. एस. हुसैन)
सचिव, महाराष्ट्र शासन.

अंगठी.

१. माननीय राज्यपालांचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
४. मा. मंत्री व भा. राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,
५. मा. मुख्य सचिव,
६. सर्व मंत्रालयीन विभाग,
७. सर्व विभागीय आद्युक्त,
८. सर्व जिल्हाधिकारी,
९. महालोखापालन, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लोखा व अनुशेयता),
१०. महालोखापालन, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लोखा परिक्षा व अनुशेयता),
११. संचालक, लोखा व कोषागारे, मुंबई,
१२. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, (गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती याच्या प्रतीकाह)
१३. सर्व नुस्खे लोखा व विन अधिकारी, जिल्हा परिषद,
१४. सर्व पंचायत समित्यांचे गट विकास अधिकारी
१५. संचालक, १ांश संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
१६. महाराष्ट्रालक, माहिती व जनसंपर्क महाराष्ट्रालनालय, मंत्रालय, मुंबई, (प्रसिद्धीसाठी)
१७. ग्राम विकास विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी,
१८. ग्राम विकास विभागातील सर्व कार्यासने व गोखंशाखा,
१९. निवाड नसनी, कार्यासन पं.ग.-६ (४७), ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग.

विवरण पत्र

योजना गाबिण्याबाबतचे वेळापत्रक

कार्यक्रम वेळापत्रक

अंतिम तारीख

ल.	ग्रामसभेमधून आराखडा तयार करणे	१५ मार्चेबरपर्यंत
द.	तालुका पालळीवर विभाग निहाय, गांवनिहाय एकत्रित आराखडा तयार करणे	१. ऑक्टोबर
क.	जिल्हायाचा एकत्रित आराखडा	१० ऑक्टोबर
ख.	विविध कामाची अंदाजपत्रके तांत्रिक मंजूरीसह ग्रामपंचायतीना देणे.	२० ऑक्टोबर
द.	ग्रामपंचायतीनी १५ टक्के स्वहिस्सा पंचायत समितीकडे जमा करणे	२५ ऑक्टोबर
ह.	६० टक्के प्रथम हप्ता ग्रामपंचायतीकडे वर्ग करणे	१० नोव्हेंबर
फ.	प्रथम हप्त्याचे काम पूर्ण करून तांत्रिक कर्मचा-यांने मूल्यांकन देऊन देयके पंचायत समितीकडे सादर करणे	२० डिसेंबर
ज.	६० टक्के दुसरा हप्ता ग्रामपंचायतीकडे वर्ग करणे, द्वितीय हप्त्याचे काम पूर्ण करून तांत्रिक कर्मचा-यांनी मूल्यांकने देऊन देयके पंचायत समितीकडे सादर करणे.	३० डिसेंबर
ह.	२० टक्के निधीचे काम ग्रामपंचायतीने पूर्ण करणे	१ फेब्रुवारी
ग.	तांत्रिक कर्मचा-यांनो अंतिम मूल्यांकन करणे	१० फेब्रुवारी
घ.	ग्रामपंचायतीना उर्वरित २० टक्के निधी वर्ग करणे	१५ फेब्रुवारी
र.	सर्व कामाची तपासणी लोखा परिक्षण	३१ मार्च.

ग्राम समुद्धी योजना

महाराष्ट्र शासन,
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन शुद्धिपत्रक क्रमांक यंग्राहि-२००१/प्र.क्र. १९४/परा६(४७)
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : ११ ऑक्टॉबर, २००२.

याचा :- शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्रमांक यंग्राहि-२००१/प्र.क्र. १९४/परा६ (४७), दि. २७ ऑगस्ट, २००२.

शासन शुद्धिपत्रक :

१. शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक यंग्राहि-२००१/प्र.क्र. १९४/परा६(४७), दि. २७ ऑगस्ट, २००२ मधील परिच्छेद क्र.३ निघी वाटप मधील दुस-या परिच्छेदातील ४ अथा ओळीतील "मात्र दलित" या शब्दानंतर व आदिवासी" या शब्दाचा समावेश करण्यात यावा.

२. परिच्छेद क्र.४ ग्राम समेती जबाबदारी मधील अनुक्रमांक (६) नंतरच्या परिच्छेदातील ६ अथा ओळीतील "स्थानिक पातळीवर ग्राम पंचायतीने लोक दर्गणीच्या रचरुपात किमान प्रती कृष्णांशी रुपये ५/- जमविले असतील तर" हा भाग वगळण्यात यावा.

३. परिच्छेद क्र.५ योजनांतर्गत घ्यावयाची कामे मधील अनुक्रमांक १, ८, १२, १३ मध्ये खालीलप्रमाणे बदल व सुधारणा करण्यात येत आहे त्याप्रमाणे वाचण्यात यावे.

मुळ शब्द

सुधारणा

१ काटेरी ताराशिवाय कुपण	१ आदाराच्या भिंती
८ वाचनालय	८ वाचनालय/ग्रांथालय
१२ दुरुस्ती व देखभाल	१२ जुन्या ईमारतीची दुरुस्ती व देखभाल
१३ अन्य कोणतेही काम	१३ शासन निर्णयातील परि.६ मध्ये नमुद केलेली कामे वगळून ग्राम समेने पंजुरी दिलेले अन्य कोणतेही काम

४. परिच्छेद क्र.७ या योजनेच्या अंमलबजावणी मध्ये त्रुटी राह नयेत म्हणून खालीलप्रमाणे निदेश देण्यात येत आहेत. मधील अनुक्रमांक ७) मधील "सादर करावी" या शब्दानंतर "मुख्य कार्यकारी अधिकायांनी गट विकास अधिकायांकडून प्राप्त प्रस्तावाची छाननी करून शासनाकडून प्राप्त अनुदानाचे वाटप संबंधित पंचायत समित्यांना तात्काळ करावे." या शब्दरचनेचा समावेश करण्यात यावा.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल याच्या आदेशानुसार व नावाने,

२००४-०५-२००२
(कुदा गोसावी)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मानीय राज्यपालांचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
३. मा. उपनुख्यमंत्री यांचे सचिव,
४. मा. मंत्री व मा. राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,
५. मा. मुख्य सचिव,
६. सर्व मंत्रालयीन विभाग,
७. सर्व दिभागीय आयुक्त,
८. सर्व जिल्हाधिकारी,
९. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लेखा व अनुशेयता),
१०. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लेखा परिक्षा व अनुशेयता),
११. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई,
१२. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,(गट विकास अधिकारी पंचायत संगीती यांच्या प्रतीसह)
१३. सर्व मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद,
१४. सर्व पंचायत समित्यांचे गट विकास अधिकारी:
१५. संचालक, भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
१६. महासंघ लक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई,(प्रसिद्धीसाठी)
१७. ग्राम विकास विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी,
१८. ग्राम विकास विभागातील सर्व कार्यासने व रोखशाखा,
१९. निाळ नस्ती, कार्यासन पं.रा.-६ (४७), ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग.

यशवंत ग्राम समृद्धी योजना
जमा लोक वर्गणीचा निधी
ठेवणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभग,
शासन निर्णय क्रमांक यग्रावि २००१/प्र.क्र.१९४/पं.रा.-६(४७)
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : २४ ऑक्टोबर, २००२.

प्रस्तावना :

शासनाच्या दिनांक २७ ऑगस्ट, २००२ च्या आदेशान्वये राज्यात यशवंत ग्राम समृद्धी योजना कार्यान्वितत करण्याचा निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. या योजनेत गांवक-यांचा सहभाग तसेच लोकवर्गणीचे स्वरूप, प्रत्यक्ष किंतीय सहभागही आवश्यक आहे. त्यामुळे, ग्राम सभा जी योजना घेण्याचे भान्य करणार आहे, त्या योजनेच्या १५ टक्के निधी लोकवर्गणी म्हणून जमा करण्याचे आदेश आहेत. हा जमा झालेला निधी ग्राम पंचायतीने कुठे ठेवावा, याबाबत विचारण होत असल्याने, त्यावर निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधोन होती.

शासन निर्णय

यशवंत ग्राम समृद्धी योजनेअंतर्गत लोकवर्गणीची जमा झालेली रक्कम ग्राम पंचायत स्तरावर गोळा करून ती सुरक्षित ठेवण्याकरिता शासनाने खालील प्रमाणे निर्णय घेतला आहे:-

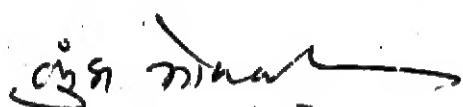
- (१) ग्राम पातळीवर सरपंच, ग्राम पंचायत आणि ग्रामसेवक, ग्राम विस्तार अधिकारी यांच्या संयुक्त नांवे राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते उघडून लोकवर्गणीचा निधी जमा करण्यात यावा.
- (२) पंचायत स्तरावर, सभापती, पंचायत समिती आणि गट विकास अधिकारी यांचे संयुक्त नांवे खाते राष्ट्रीयकृत बँकेत उघडण्यात यावे. शासनाकडून मिळालेला निधी या खात्यात जमा करण्यात यावा.

या खात्यातून रक्कम काढण्याची पद्धत संयुक्त सहीने व गट विकास का अधिकारींच्या
प्रमूळतेने असावी, अशाही सुचना देण्यात येत आहेत.

ग्राम पंचायत स्तरावर जमा झालेला निधी वर नमूद केल्याप्रमाणे, सरपंच व ग्राम
सेवक/ग्राम विस्तार अधिकारी यांच्या संयुक्त नांवे जमा झाल्यावर या पुस्तकांची झोरांक्स प्रत करून
ती पंचायत समितीला सादर करण्यात यावी. जेणेकरून, लोकवर्गाणी जमा केली असल्याची
खातरजमा गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांना करता येईल. गट विकास अधिकारी,
पंचायत समिती यांना शासनाकडून दिला जाणारा व जिल्हा परिषदेमार्फत त्यांच्या अधिनस्त
ठेवण्यात येणारा निधी वर नमूद केल्याप्रमाणे, संयुक्त खात्यात जमा करावा व ज्या ग्राम
पंचायतीचे परिपूर्ण प्रस्ताव त्यांच्याकडे प्राप्त झाले असतील, त्यांची अद्ययावत यादी ठेवून
प्राधान्यप्रमाणे त्या ग्रामपंचायतीचा विचार करून अनुदान मुक्त करावे.

वरील आदेशाची अंमलबजावणी तातडीने आवश्यक आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(कुंदा गोसावी)
शासनाचे उप सचिव

प्रति,

१. सर्व विभागीय आयुक्त,
२. सर्व जिल्हाधिकारी,
३. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लेखा व अनुज्ञेयता)
४. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लेखा परिक्षा व अनुज्ञेयता)
५. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई.
६. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी (गट विकास अधिकारी पंचायत समिती
यांच्या प्रतीसह).
७. सर्व मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद,
८. सर्व पंचायत समित्यांचे गट विकास अधिकारी,
९. ग्राम विकास विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी,
१०. ग्राम विकास विभागातील सर्व कार्यासने
११. निवड नस्ती.

यशवत ग्राम समृद्धी योजना.

महाराष्ट्र शासन:
 ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
 शासन शुद्धीपत्रक क्र.यग्रावि-२००१/प्र.क्र.१९३/पंरा ६(४७),
 मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
 दिनांक :- ४ मार्च, २००३.

- बाबा : १) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.यग्रावि-२००१/प्र.क्र.१९६/
 पंरा ६(४७), दिनांक २७ ऑगस्ट, २००२.
 २) शासन शुद्धीपत्रक क्र.यग्रावि २००१/प्र.क्र.१९४/पंरा ६(४७), दि.११ ऑक्टोबर २००२

शासन शुद्धीपत्रक

- शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र. यग्रावि- २००१/प्र.क्र.
 १९४/पंरा ६(४७), दि.२७ अंगस्ट, २००२ मधील परि.क्र.३ निधीची उपलब्धता या
 शिर्षकाखाली परिच्छेदातील ५ व्या ओळीतील "एका ग्राम पंचायतीला एका आर्थिक वर्षात
 वास्तीत जास्त २ योजना राबविता येईल." या ऐवजी "एका ग्राम पंचायतीला एका आर्थिक वर्षात
 एक योजना राबविता येईल" असे वाचावे.
२. सदर शासन निर्णयातील परि.क्र.४ ग्राम सभेची जबाबदारी या शिर्षकाखाली
 अ.क्र.६ नंतर "अ.क्र.७ शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार काम करण्याचे ग्राम सभेवर
 बंधनकारक करण्यात येत आहे." या शब्दरचनेचा समावेश करण्यात यावा.
३. सदर शासन निर्णयातील परि.क्र.५ योजनेअर्तगत घ्यावयाची कामे या
 शिर्षकाखाली अनुक्रमांक ८ मधील "सार्वजनिक सभागृहे" हा भाग वगळण्यात यावा.
४. सदर शासन निर्णयातील परि.क्र.६ खालीलप्रकारची कामे या योजनेत समाविष्ट
करण्यात येणार नाहीत. या शिर्षकाखाली अनुक्रमांक ५ नंतर "अनुक्रमांक (६) नाट्यगृह,
 सार्वजनिक सभागृहे व सांस्कृतिक केंद्रे" या शब्द समुहात्या समावेश करण्यात यावा.
५. सदर शासन निर्णयातील परि.क्र.७ या योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये त्रुटी राह
नयेत म्हणून खालील प्रमाणे निदेश देण्यात येत आहे. मधील अ.क्र.९ नंतर "अ.क्र.१० ग्राम
 पंचायतीचे सचिव असलेल्या ग्राम सेवक/ग्राम विकास अधिकारी यांच्यावर ग्राम सभेच्या प्रत्येक
 सभेचे कार्यवृत्त तयार करून ते जतन करण्याची जबाबदारी राहील." या शब्द रचनेचा समावेश
 करण्यात यावा.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(कृदा गोसावी)
 उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति.

१. माननीय राज्यपालाचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
४. मा. मंत्री व मा. राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,
५. मा. मुख्य सचिव,
६. सर्व मंत्रालयीन विभाग,
७. सर्व विभागीय आयुक्त,
८. सर्व जिल्हाधिकारी,
९. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लेखा व अनुज्ञेयता),
१०. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लेखा परिक्षा व अनुज्ञेयता),
११. संचालक, लेखा व कोपागारे, मुंबई,
१२. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, (गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांच्या प्रतीसह)
१३. सर्व मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद,
१४. सर्व पंचायत समित्यांचे गट विकास अधिकारी
१५. संचालक, भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
१६. महाराष्ट्रालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई, (प्रसिद्धीसाठी)
१७. ग्राम विकास विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी,
१८. ग्राम विकास विभागातील सर्व कार्यासने व रोखशाखा,
१९. निवड नस्ती, कार्यासन पं.रा.-६ (४७), ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग.

✓

यशवंत ग्राम समृद्धी योजना
जमा लोकवर्गांचा निधी ठेवण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन शुद्धीपत्रक क्रमांक यग्रावि २००१/प्र.क्र. १९४/पंरा-६(४७)
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक २१ मार्च २००३.

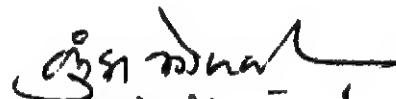
वाचा - शासन निर्णय, ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग,
क्रमांक : यग्रावि २००१/प्र.क्र. १४/पंरा-६(४७), दिनांक २४ ऑक्टोबर, २००२.

शासन शुद्धीपत्रक

शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्रमांक यग्रावि २००१/प्र.क्र. १९४/पंरा-६(४७), दिनांक २४ ऑक्टोबर २००२ मधील परिच्छेद १ मधील अ.क्र. (१) मधील "ग्राम पातळीबर सरपंच, ग्रामपंचायत आणि ग्रामसेवक / ग्रामविकास अधिकारी यांच्या संयुक्त नावे राष्ट्रीयकृत बँकेत" या शब्द रचनेनंतर "/जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेत" या शब्द रचनेचा समावेश करण्यात यावा.

सदर शासन निर्णयातील परिच्छेद १ मधील अ.क्र. (२) मधील "पंचायत समितीस्तरावर सभापती, पंचायत समिती आणि गट विकास अधिकारी यांच्या संयुक्त नावे खाते राष्ट्रीयकृत बँकेत" या शब्द रचनेनंतर "/जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेत" या शब्द रचनेचा समावेश करण्यात यावा.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(कुंदा गोसावी)
शासनाचे उपसचिव

प्रति,

सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी,
महालेखापाल ,
लेखा व अनुज्ञायता, महाराष्ट्र-१, मुंबई.
महालेखापाल ,
लेखा व अनुज्ञायता, महाराष्ट्र-२, नागपूर.
संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई,
सर्व जिल्हा परीषदांचे मुख्य कायेकारी अधिकारी
(गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांच्या प्रतीसह)
सर्व मुद्दे लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परीषद,
सर्व पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी
ग्रामविकास व जलसंधारण विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी,
ग्रामविकास व जलसंधारण विभागातील सर्व कार्यासने,
निषड नस्ती, कार्यासन क्रमांक पंरा-६(४७), ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग.